

პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენა ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდაზე

ანი კალანდია
ქუთაისის უნივერსიტეტის
დოქტორანტი

რეზიუმე

განხილულია საკითხები პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების როლისა და გავლენის შესახებ ქვეყნის ეკონომიკის განვითარების ხელშეწყობის მიზნით, ასევე ინვესტორების მიზნები და შედეგები, რომელსაც უცხოური კაპიტალდაბანდება იძლევა როგორც კაპიტალის ექსპორტიორი ქვეყნის, ასევე მიმღები ქვეყნის ეკონომიკისთვის.

განსაზღვრულია ის ძირითადი მიზეზები, რაც უცხოელ ინვესტორს საკუთარი ფინანსური რესურსების სხვა ქვეყნის ეკონომიკაში დაბანდებას უბიძგებს. განხილულია ეკონომიკური ზრდის მოდელების და სხვადასხვა კვლევების მიერ გამოვლენილი პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების დადებითი ეფექტი მიმღები ქვეყნის ეკონომიკურ ზრდაზე.

საკვანძო სიტყვები: საინვესტიციო საქმიანობა, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები, საინვესტიციო გარემო, უცხოელი ინვესტორი, ეკონომიკური ზრდა.

ძირითადი ტექსტი

არაერთი ქვეყნის გამოცდილებამ დაადასტურა, რომ უცხოური კაპიტალი ქვეყნის ეკონომიკური ზრდის გარანტიაა მხოლოდ საინვესტიციო ნაკადების სწორი მართვის საფუძველზე.

უცხოელი ინვესტორი ფინანსური რესურსის დაბანდებას ახდენს სტაბილური ეკონომიკის მქონე ქვეყნებში, რომლებიც, თავის მხრივ, ადგილობრივი ინვესტორის ნდობითაც ხასიათდება. აქედან გამომდინარე, შეიძლება დანამდვილებით ითქვას, რომ, როდესაც საუბარია საქართველოში უცხოური კაპიტალის მოზიდვაზე, უნდა გვახსოვდეს, რომ მისი შემოსვლა ქვეყანა-

ში მოხდება მხოლოდ ადგილობრივი კაპიტალის რეალურად ამოქმედების პირობებში.

ქვეყნის ზოგადი პოლიტიკა მნიშვნელოვნად მოქმედებს ინვესტიციების გადანაწილებაზე. ასეთ შემთხვევაში, პირველ რიგში ყურადღების გამახვილება ხდება ქვეყნის ეკონომიკურ და პოლიტიკურ სტაბილურობაზე. ბუნებრივია, ინვესტორი ეძებს სტაბილურ გარემოს, რადგან ქვეყანაში არსებული არამდგრადი მდგომარეობა ინვესტორის მიერ დაგეგმილი საქმიანობის წარმატებულად განხორციელებისთვის განსაკუთრებულ საფრთხეს წარმოადგენს.

ყველა ქვეყანა ყოველთვის ვერ ახერხებს მოიზიდოს ინვესტიციების სწორი მოდელი. ამასთანავე, არცერთი ინვესტორი აბანდებს კაპიტალს მიმღები ქვეყნის ადგილობრივი პირობების შესწავლის გარეშე. იმისათვის, რომ უკეთ გავიგოთ კავშირი უცხოელ ინვესტორსა და მიმღები ქვეყნის ადგილობრივ პირობებს შორის, აუცილებელია ვიცოდეთ ინვესტორის მასტიმულირებელი ფაქტორები: საჭიროა ინფორმაციის კვლევა რეგიონში მათი საქმიანობის შესახებ, შედეგი, რასაც ისინი მოელიან ინვესტირებისას და მათზე ზემოქმედების ფაქტორები.

განსხავებულია ინვესტირების მოტივაციები, თუ რა ფაქტორი მოქმედებს მათ გადანაწილებაზე კონკრეტულ შემთხვევებში. მაგალითად:

ბაზარზე ორიენტირებული ინვესტიციებისათვის მთავარი ეკონომიკური ფაქტორი არის ბაზრის ზომა, განვითარების ტემპი და ქვეყნის რეგიონული ინტეგრაცია. ნაწილისთვის საინტერესოა დაბალანაზღაურებადი მუშახელი, ზოგისთვის ნედლეულსა და ბუნებრივ რესურსზე ხელმისაწვდომობა.

ეფექტიანობაზე ორიენტირებული ინვესტიციისთვის მთავარი ეკონომიკური ფაქტორი არის საზოგადოების განვითარების დონე და ქვეყნის ინდუსტრიალიზაციის ხარისხი. რაც უფრო მაღალ განვითარებულია მოსახლეობის ცხოვრების დონე, მით უფრო ნაკლები დანახარჯების გაწევა უწევს ინვესტორს ტექნოლოგიური პროგრესის მისაღწევად, მაშინ როცა დაბალგანვითარებული ქვეყნებისთვის დიდი რაოდენობით ფინანსებია

გამოსაყოფი ტექნოლოგიების გასავითარებად. ამიტომაც, ქვეყნისთვის მნიშვნელოვანია იზრუნოს საზოგადოების განვითარების მაღალი დონის მიღწევა-შენარჩუნებაზე.

არასაკმარისი შიდა დანაზოგი ვერ აფინანსებს ადგილობრივ საინვესტიციო მოთხოვნას, რაც უარყოფითად აისახება როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო ინვესტიციებზე, ასეთ დროს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ყოველთვის განიხილება სტაბილური და გრძელვადიანი ინვესტიციების წყაროდ.

მსოფლიო ეკონომიკის გლობალიზაცია და უცხოური ინვესტიციების მიმდინარე სწრაფი ნაკადები იძლევა სტიმულს დარგების დონეზე გავარკვეოთ კავშირი ეკონომიკურ ზრდასა და პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს შორის. აღნიშნული კავშირი სხვადასხვა სამეცნიერო წყაროს მიხედვით განსხვავებულია. ემპირიული კვლევების დიდი ნაწილი ადასტურებს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების დადებით გავლენას წარმოების ზრდაზე, თუმცა ნაწილი მის არაპროდუქტიულობაზეც მიგვანიშნებს.

ყურადსაღებია ის ფაქტი, რომ განვითარებული ეკონომიკის ქვეყნებისთვის ეფექტი ყოველთვის დადებითია, განვითარებადი ქვეყნების შემთხვევაში კი შედეგი ორაზროვანია.

ზრდის ნეოკლასიკური მოდელის მიხედვით, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზრდის ინვესტიციების ოდენობას და მწარმოებლურობას მიმღებ ქვეყანაში. მაგრამ, ამავდროულად ამ ტიპის ინვესტიციებს მხოლოდ მოკლევადიან პერიოდში შეუძლია გავლენა მოახდინოს ეკონომიკურ ზრდაზე გრძელვადიან პერიოდში მისთვის დამახასიათებელი ფიზიკური კაპიტალის შემცირებადი შემოსავლის ბუნებიდან გამომდინარე.

ზრდის ეგზოგენური მოდელის მიხედვით (გარე ძალების ზემოქმედების შემთხვევაში), პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებს მოქმედების დონე გააჩნია მხოლოდ მდგრად მდგომარეობაში და არ ახდენს ზემოქმედებას ზრდის ტემპზე, გარდა ახალ, მდგრად მდგომარეობაში გადასვლის პროცესისა.

ეს მოდელი ამტკიცებს, რომ ეკონომიკური ზრდის ტრადიციული ფაქტორების შრომის და კაპიტალის გამოყენებით

ინარმოება პროდუქტი და შესაბამისად, ეკონომიკურ ზრდაზე გავლენას ახდენს სამუშაო ძალის და კაპიტალის მეშვეობით შემდეგნაირად: აძლევს კაპიტალს, საგრძნობლად აუმჯობესებს სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის დონეს და ახორციელებს ახალი ტექნოლოგიების გადაცემას, გააჩნია სრული ფაქტორული მწარმოებლურობის ზრდის პოტენციალი.

ინდუსტრიალიზაციის მეთოდის მიხედვით, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ასევე დადებითად მოქმედებს ეკონომიკურ ზრდაზე. უცხოური ინვესტიციები ზრდის დასაქმებას და მნიშვნელოვანია ადამიანური კაპიტალის განვითარებისთვის. მაღალი პროდუქტიულობის გამო ხშირად ასეთი ტიპის დასაქმება უფრო მსხვილ ხელფასებსა და უკეთეს სამუშაო პირობებს გულისხმობს. ასევე, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები მიმღები ქვეყნისთვის ტექნოლოგიური „ნოუ-ჰაუს“ და პროგრესული მენეჯმენტის იდეალურ კომბინაციას იძლევა, რაც გლობალურ ბაზარზე ქვეყნის წინსვლის წინაპირობაა.

ლიტერატურაში სხვადასხვა ავტორების მიერ წარმოდგენილი განსხვავებული შეხედულებები არსებობს თუ “როგორ” და “რა მოცულობით” ახდენს პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზეგავლენას ეკონომიკურ ზრდაზე განვითარებად ქვეყნებში. პირდაპირ უცხოურ ინვესტიციებს აქვს პირდაპირი გავლენა ადგილობრივი და რეგიონული ეკონომიკის ზრდაზე. ეს ხდება კაპიტალის დაგროვებით, „ნოუ-ჰაუსა“ და ტექნოლოგიის ტრანსფერით. მსოფლიოს გარშემო მიმდინარე ეკონომიკური ცვლილებების და განვითარების გამო, ბევრ ქვეყანას აკლია ინვესტიციები, რომელიც ნაახალისებდა ადგილობრივ და რეგიონულ განვითარებას. ცენტრალური დაგეგმვიდან ღია ეკონომიკაზე გადასვლის პროცესმა ძალიან ბევრი ქვეყნისთვის პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები და მათი ფინანსური პოტენციალი გახადა სასურველ და საჭირო შესაძლებლობად ახალი ფინანსური რესურსის შესაქმნელად. ეს ხორციელდება იმ მასტიმულირებელი შეღავათებით, რომლებიც მიმზიდველი საინვესტიციო გარემოს შესაქმნელადაა აუცილებელი.

ზოგადად, ქვეყნიდან კაპიტალი გადის მაშინ, როცა ის ქარ-

ბად აქვს ბაზარს და რომლის გამოც შედარებით დაბალია ფინანსური სარგებელი. ამიტომაც, კაპიტალდაბანდება ხდება იქ, სადაც მასზე მეტი მოთხოვნაა და შესაბამისად, სავარაუდო მოგებაც მაღალი. ანუ კაპიტალდაბანდება მიემართება იქითკენ, სადაც ინვესტორისთვის სასურველი პოლიტიკური, ეკონომიკური, სამართლებრივი და სოციო-კულტურილი პირობებია.

ამჟამად მსოფლიოში შეიმჩნევა ინვესტიციის მიმღებსა და ინვესტიციების შემომტანს შორის ურთერთანამშრომლობის ტენდენცია, რაც ბუნებრივიცაა, ორივეს ინტერესები და ურთიერთსარგებლიანობა თანხვედრაშია.

საზღვარგარეთიდან შემოსული კაპიტალი, გარდა იმისა, რომ ეკონომიკური ზრდის მონინავე ფაქტორია, მნიშვნელოვან გავლენას ახდენს ქვეყნის საგარეო ვაჭრობის მოცულობაზე, უახლესი ინოვაციური ტექნოლოგიების გავრცელებაზე, საერთაშორისო ასპარეზზე ქვეყნის ინტეგრაციაზე, მიმღები ქვეყანა იძენს ახალ მონინავე მენეჯერულ პრაქტიკას, ახდენს ორგანიზაციის სისტემატიზაციას, იზრდება სავალუტო შემოსავლები, ხდება სამუშაო ძალის კვალიფიკაციის ამაღლება, ცოდნისა და პრაქტიკული გამოცდილების გაზიარება, რაც ზრდის კვალიფიციურ ადამიანურ რესურსს.

რაც უფრო განვითარებულია ეკონომიკა, მით უფრო მაღალია მოცემული საზოგადოების ეროვნულ სიმდიდრეში ადამიანური კაპიტალის წილი. ფინანსებია გამოსაყოფი გამოცდილი და უნარიანი კადრის კვალიფიკაციის ასამაღლებლად, იქნება ეს პროფესიული განათლება, ტრეინინგები, სემინარები და ა.შ.. მთავრობის ძალისხმევა მიმართული უნდა იყოს უწყვეტი განათლების სისტემის შესაქმნელად.

მიმდინარე ტექნოლოგიურ პროცესში ჩართულობისთვის აუცილებელია ფინანსდებოდეს სამეცნიერო კვლევითი სამუშაოები.

ღირებულია ის ცოდნა და გამოცდლება, რომელიც ეროვნულ ეკონომიკას უცხოელი პარტნიორებისგან გადაეცემა, როგორც ფორმალური ასევე არაფორმალური სემინარ-ტრეინინგების და პროგრამების მეშვეობით. სემინარ-ტრეინინგები უზრუნვე-

ლყოფენ წარმოების პროცესების, მენეჯერული უნარ-ჩვევებისა და ახალი ტექნოლოგიების შესწავლასა და გამოცდილების მიღებას. ქვეყანამ მაქსიმალურად უნდა გამოიყენოს მის ხელთ არსებული ყველა საშუალება, რათა მაღალი კონკურენციის პირობებში შესძლოს ინვესტიციების დიდი რაოდენობით მოზიდვა, ადგილობრივი ბიზნესის მაქსიმალურად წახალისება და ეროვნული ეკონომიკის ზრდა. საქართველოს ეკონომიკის გადარჩენის გზა მხოლოდ უცხოურ ინვესტიციებში როდია, მომავალში განსაკუთრებული როლი შიდა ინვესტიციების მოზიდვას მიენიჭება, რომლის მნიშვნელობა კიდევ და კიდევ უფრო გაიზრდება.

ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის ამაღლებაში მნიშვნელოვანია ქვეყანამ უზრუნველყოს უცხოური ინვესტიციებისადმი გახსნილობა და მიმზიდველი გარემო. ამასთან ერთად, ქვეყანა მუდმივად უნდა ცდილობდეს საერთაშორისო ფინანსურ ბაზარზე გასვლას და ქვეყნის ფინანსური რისკების შემცირებას. ზოგადად ქვეყნის ეკონომიკური პოტენციალი მეტწილად ინვესტირებული თანხების სიდიდეებზეა დამოკიდებული, ამიტომაცაა საჭირო ქვეყანამ აქცენტირება მოახდინოს ინვესტიციების ნაკადების მოზიდვისკენ.

კონკურენციაზე საუბრისას აუცილებელია გავმჯინოთ ერთმანეთისგან კომპანიებსა და ქვეყნებს შორის კონკურენცია. კონკურენციის კონცეფციის განმარტების თანახმად ქვეყნებს შორის ეროვნულ დონეზე - ქვეყნის სავაჭრო ბალანსი - მისი უნარი გაყიდოს მეტი საზღვარგარეთ, ვიდრე ყიდულობს - ზომავს ქვეყნის კონკურენტუნარიანობას.

უცხოური ინვესტიციებით შექმნილი კომპანიები ბაზრის სერიოზული მოთამაშეები არიან და დიდწილად სწორედ ისინი გამოირჩევიან მაღალი საწარმოო აქტივობით. აღსანიშნავია ასევე ქართულ-უცხოური წილობრივი მონაწილეობით შექმნილი კომპანიების წილი მთლიან ექსპორტში, რომელიც მის ნახევარს შეადგენს და მიგვანიშნებს, რომ ქართული ექსპორტი დიდწილად უცხოური ინვესტიციების ხარჯზე ვითარდება.

ადგილობრივ და უცხოურ კომპანიებს შორის ტექნოლოგიე-

ბის ხარისხში განსხვავება თუ მაღალია, ადგილობრივი კომპანიები მათ მიერ წარმოებული პროდუქციის საგრძნობლად დაბალი ხარისხიდან გამომდინარე ნელ-ნელა კარგავენ საკუთარ წილს შიდა ბაზარზე და გამოთავისუფლებულ ადგილს უცხოური კომპანიები იკავებენ. ამ გზით პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ზრდის შიდა კონკურენციას. თუმცა აღნიშნული ეფექტი დადებითია მიმღები ქვეყნისთვის, თუკი ტექნოლოგიური განსხვავება შიდა და უცხოურ კომპანიებს შორის არის ძალიან მაღალი და კონკურენცია ორივე მონაწილეს უბიძგებს დანიონ ფასები და ანიონ ხარისხი.

დასკვნა

სახელმწიფომ მაქსიმალური ძალისხმევა უნდა გამოიყენოს დამის კონკურენტებზე უკეთესი საინვესტიციო გარემო შესთავაზოს ინვესტორებს, მაგ: მოქნილი საგადასახადო განაკვეთები კონკრეტული დარგების მიხედვით. გასათვალისწინებელია - დანახარჯების გადანაწილების სარგებლიანობის პრობლემა. საერთაშორისო კომპანიები შეიძლება ფლობდნენ მონოპოლიურ ძალაუფლებას პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების მიმღები ქვეყნების კონკრეტულ დარგებში სანარმოო მარაგებზე და პარალელურად მოქმედებდნენ საგადასახადო შეღავათის პირობებში. ასეთ სიტუაციაში კი იჩაგრებიან ადგილობრივი კომპანიები და იძულებით ტოვებენ ბაზარს.

სამეცნიერო კვლევები ცხადყოფს, პირდაპირი უცხოური ინვესტიციებისა და წარმოების ზრდის მაჩვენებლებს შორის დადებით კავშირს, რის საფუძველზეც შეგვიძლია დავასკვნათ, რომ დარგი, რომელშიც ხორციელდება უცხოური ინვესტიციები ამ დარგის პროდუქტიულობის გარანტია. გასათვალისწინებელია, რომ თუ ჩვენ უცხოური ინვესტიციების ეფექტიანობის შემოწმება გვსურს, უნდა გავითვალისწინოთ დროის ფაქტორი. სხვადასხვა დარგში განეული ხარჯები კვლევასა და განვითარებაზე ეკონომიკის ზრდაზე ასახვას დროის გარკვეული პერიოდის შემდეგ ჰპოვებს.

დასკვნის სახით შეიძლება ითქვას, რომ შესაბამისი წინაპი-

რობის არსებობისას პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ცალსახად დადებითად მოქმედებს ეკონომიკურ ზრდაზე. პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები ვერ იქნება სრულფასოვანი და თავის დანიშნულებას ვერ შეასრულებს, თუ მიმღებ ქვეყანაში არ იქნება შესაფერისი ფუნდამენტური წინაპირობები, მათ შორის: დახვეწილი კერძო და საჯარო ინფრასტრუქტურა, სათანადო ადამიანური კაპიტალი, დახვეწილი სამართლებრივი ბაზა და ა.შ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ფარჯიანი შ., „ეკონომიკურ ზრდაზე პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების გავლენის სტატისტიკური კვლევა“, თბ., 2016.
2. მექვაბიშვილი ე., „ ეკონომიკური ზრდისა და გლობალიზაციის ზემოქმედება ფულად-საკრედიტო პოლიტიკაზე საქართველოში“, ჟურნალი „ბანკი“, 2000, №2, გვ., (3-7), 3-76.
3. ჭარაია ვ., „პირდაპირი უცხოური ინვესტიციების როლი და მნიშვნელობა ქვეყნის ეკონომიკური ზრდისთვის (საქართველოს მაგალითზე)“, თბ., 2015
4. OECD Publications, “Foreign Direct Investment for Development maximizing benefits, minimizing costs”. France, 2002
<https://www.oecd.org/investment/investmentfordevelopment/1959815.pdf>
5. The_Role_of_Foreign_Direct_Investment_in_the_Economy/ Kowalewski O., Weresa A., Warsaw, 2008
https://www.researchgate.net/publication/23646511_The_Role_of_Foreign_Direct_Investment_in_the_Economy

REFERENCES:

1. Parjiani, Sh., ““Statistical Survey of Foreign Direct Investments Influence on Economic Growth” , Tbilisi, 2016.
2. Mekvabishvili E., “Economic Growth and Globalization Impact on Fiscal Credit Policy in Georgia “ , Journal “Bank”, 2000, No. 2, pp., (3-7), 3-76.

3. Charaia V., “The role and importance of foreign direct investments for the economic growth of the country (on the example of Georgia)”, Tb., 2015

4. OECD Publications, “Foreign Direct Investment for Development maximizing benefits, minimizing costs”. France, 2002

<https://www.oecd.org/investment/investmentfordevelopment/1959815.pdf>

5. The_Role_of_Foreign_Direct_Investment_in_the_Economy/ Kowalewski O., Weresa A., Warsaw, 2008

https://www.researchgate.net/publication/23646511_The_Role_of_Foreign_Direct_Investment_in_the_Economy

THE IMPACT OF FOREIGN DIRECT INVESTMENTS (FDI) ON THE COUNTRY’S ECONOMIC GROWTH

Ani Kalandia

PHD Student of Kutaisi University

RESUME

This article discusses the issues of foreign investment, its influence on economic development, motivations of investors, the results that foreign capital will give to the economy of the exporting country as well as to the economy of the recipient country. The goal is to determine the main reasons, which encourages foreign investors to invest their capital in other economies. Moreover, there are considered the economic growth models and other researches, which proved the positive effect of direct foreign investments on the economic growth of the recipient country.

Key words: Investment Activities, Foreign Direct Investments, Investment Environment, Foreign Investor, Economic growth.